

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)
SSN Józef Frąckowiak
SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. D., K. D., D. D.

i D. D.

przy uczestnictwie Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej [...] o
zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu
do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 26 maja 2017 r.,
zażalenia wnioskodawców na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 6 marca 2017 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 6 marca 2017 r. odrzucił apelację wnioskodawców H. D., K. D., D. D. i D. D. od postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 29 grudnia 2015 r. oddalającego wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku.

Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 16 lutego 2016 r. do Sądu Rejonowego w P. wpłynęła apelacja wnioskodawców podpisana przez aplikantkę adwokacką A. K. Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1999, dalej – „pr. adw.”) aplikant adwokacki może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem adwokata przed sądami, organami ścigania i organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami – z wyraźnego upoważnienia adwokata, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej. Na tej podstawie Sąd Okręgowy uznał, że apelacja wnioskodawców podlegała odrzuceniu jako wniesiona przez nieuprawnioną osobę (art. 373 w związku z art. 370 k.p.c.).

Postanowienie to zostało zaskarżone przez wnioskodawców, którzy w zażaleniu zarzucili naruszenie art. 373 w związku z art. 370, art. 130 § 1 i art. 126 § 1 pkt 4 oraz § 3 k.p.c., a także art. 77 ust. 5 pr. adw. i art. 87 § 1 k.p.c. Na tej podstawie skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Krąg osób mogących wystąpić w roli pełnomocnika procesowego w postępowaniu cywilnym jest zamknięty, a działanie w charakterze pełnomocnika procesowego, w tym pełnomocnika substytucyjnego, osoby, która nie może być pełnomocnikiem, skutkuje brakiem należytego umocowania powodującym nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), czynności zaś, podjęte przez osobę niemogącą być pełnomocnikiem, nie podlegają zatwierdzeniu przez stronę (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133).

Aplikant adwokacki, jako niewymieniony w katalogu określonym w art. 87 § 1 k.p.c., a także w przepisach szczególnych, nie może działać w charakterze pełnomocnika procesowego. Jego uprawnienia określa art. 77 pr. adw., zgodnie

z którym aplikant może na zasadach wskazanych w ust. 1 - 2 i 4 tego przepisu zastępować adwokata przed sądami, może także sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem adwokata przed sądami, organami ścigania i organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami – z wyraźnego upoważnienia adwokata, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej. W sytuacjach tych aplikant nie działa jako pełnomocnik substytucyjny strony procesowej, lecz jako zastępca adwokata, w jego imieniu, czerpiąc swoje upoważnienie z norm ustrojowych, a między nim a stroną nie powstaje węzeł obligacyjny towarzyszący zazwyczaj pełnomocnictwu procesowemu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZP 27/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 42).

Z materiału sprawy wynikało, że wadliwość wniesionej apelacji nie miała swojej przyczyny w tym, że aplikantka adwokacka, która złożyła podpis pod apelacją wnioskodawców, wystąpiła w roli pełnomocnika substytucyjnego strony, lecz z tego, że podpisała apelację jako zastępca adwokata i z jego upoważnienia, w sytuacji, w której zgodnie z art. 77 ust. 5 pr. adw. upoważnienie jej do podpisania tego pisma nie było dopuszczalne. Odmienność ta powoduje, że wniesiona apelacja nie powinna być traktowana jako wniesiona przez osobę, która zgodnie z ustawą nie może być pełnomocnikiem procesowym, lecz jako wniesiona bez podpisu umocowanego w sprawie pełnomocnika. Za nietrafne należało w konsekwencji uznać odwołanie się przez Sąd Okręgowy do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, a stwierdzony brak nie dawał podstaw do odrzucenia apelacji *a limine*, lecz powinien stanowić podstawę do wezwania strony do uzupełnienia jej braków (art. 373 w związku z art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c.). Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2011 r., I CZ 55/11, niepubl., z dnia 6 lutego 2014 r., I PZ 21/13, niepubl., i z dnia 19 stycznia 2017 r., I UZ 57/16, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

aj